

ჩვენი
ქისიჭილი

რ ა ვ . ლ მ ნ ლ უ ა

რვენი ღილქვილი

37852

ავტორის გამომცემს

ტფილისი
1932

ჩვენი წიქვილი.

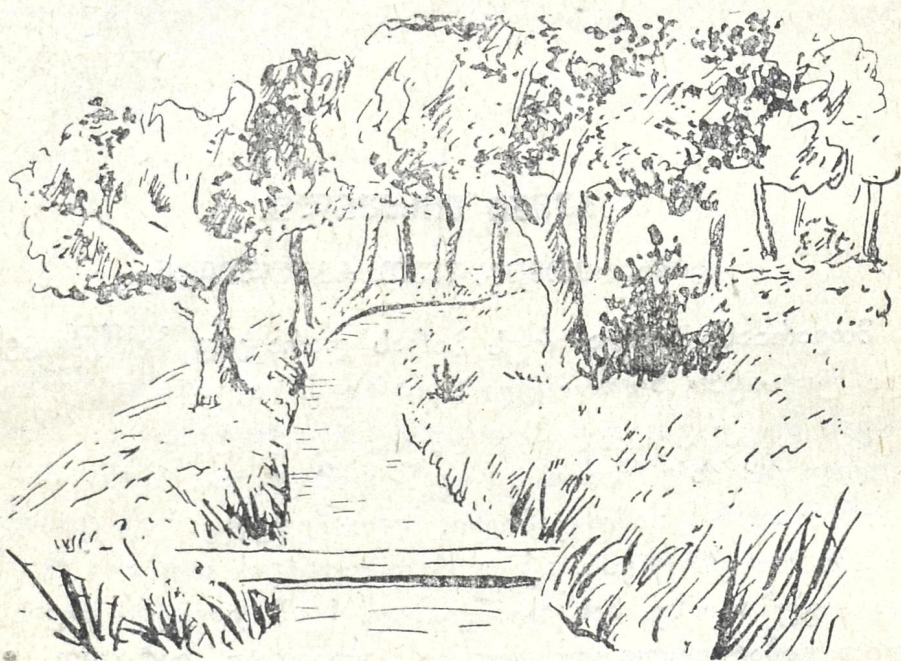
სამხარეთმცოდნეო ჩვეულიდან.

მთვარიანი ღამეა. რუს პირას დარაჯად ჩამწკრივებულ ტირიფის ხეები წყლის სარკეში ალერსით უმზერენ თავის მოვერცხლილ მკლავგაშლილ ტოტებს და შრიალა ფოთლებს. რუ შორი გზიდან მომავალია. მთის პატარა მდინარიდანაა გამოყვანილი. ჯერ ჩვეულებრივ დამიწულ არხში მოჩუხჩუხებს, აქ კი, გადმოუხვევს თუ არა ტირიფთა საგუშაგოზე, მას ფიანდაზად ქვეშ დაეგება კაცის ხელით გამართული ფიცრული კალაპოტი, იატაკით, ჭედლებითა და მოაჯირით დამშვენებული წიქვილის სათავე.

— ფეხს აუჩქარე, წყალო, შენს მოლოდინშია მთელი სოფელი. რა დაგმართნია, მოდუნებულხარ! — ფხიზლად დაუხვდა რუს წიქვილის სათავე.

— განა მე კი მსურს ზანტად ვიარო, ისიც დაკლებულდაკნინებული? რა ვქნა, გზა-გზა დამწყვიტეს, ხან ერთ ყანაში გადამისროლეს, ხან მეორეში, დამწრიტეს, ძლივს გადავურჩი. ეკითხოს გვალვას, თორემ წინათ ყანასაც ვრწყავდი და შენს გარდა სხვა ბევრ წიქვილსაც ვაბრუნებდი. გამართლდა ბერიკაცის ნათქვამი, გასულ კვირას რომ არწმუნებდა მეწიქვილეს: მთვარე გადაბრუნდა, გამოდარებისაა, ჯერ კიდევ გამოისნეულებს და მერე ამინ-

დი დადგებაო. სხვისი ამინდი — ჩემი უამინდობაა. აჰა, მოვედი! მოახმარე ჩემი თავი სოფელს. — ატორტმანდა ცელქი რუ წისქვილის სათავეში.

წისქვილის სათავე.

— სიტყვა-პასუხში ტოლი არა გყავს, შენთან ჟღერ-ტული ვის მობეზრდება, მაგრამ დრო აღარ ითმენს: საყენებელავ, გზა შეუკარი და მარტო ერთ ღარში გადაუშვი, ერთ ქვას ააბრუნებს, მეტს ვერ გასწვდება. ფარცხო, გაწურვა არ დაგავიწყდეს! — მიმართა თავის ნაწილებს წისქვილის სათავემ.

ფარცხში გაწურული წყალი საყენებელას მიერ მიჩენილ ღარში თავქვე დაეშვა, აგორდა, აქაფდა და წისქვილის ბორბალს დაეძგერა.

წყლის ჩხრიალზე მეწისქვილესაც გული აუტოკდა. სი-
ხარულით წამოხტა ზეზე. **ხვიმირაში** ხორბალი ბლომად
ჩაყარა. აუშვა წისქვილი. თვითონ კი ტახტზე მხართეძო-
ზე წამოწვა და თვალი მილულა.

აბზრიალდა წისქვილის ბორბალი და აქაფებულ მო-
რევში გაეხვია.

— არ მასვენებენ, კვლავ თავს დამესხენ ხმალამოწვდი-
ლი ავაზაკები! — გაიძახოდა ბორბალი და თავდამსხმე-
ლებს ციბრუტისნაირი ტრიალით იგერიებდა.

— ფარცხის გადამკიდეს რისი-ლა იმედი უნდა გქონ-
დეს, ჩემო ბორბალო, — ჩაუჩურჩულა ყურში ბორბალს
ლარმა. — კარი ღია აქვს, გადმოუშვებს ამდენ გიჟმაჟ
წყალს და რა ენაღვლება — იმტვრიოს თავი ბორბალმა!

— არხო, გესმის — როგორ მამეზღებს ბორბალთან ლა-
რი? — შესჩივლა არხს ფარცხმა. — სულ გადაგვირია ბორ-
ბალი. ვითომ არ იცის, რომ წისქვილის პირველი ოსტატი
საყენებელაა. ისაა წისქვილის ამშვებიცა და დამყენებე-
ლიც: რომელ ბორბალსაც წყალს მიუგდებს, მას აამუშა-
ვებს, ხოლო რომელსაც წყალს ააცილებს, მას დააყენებს.

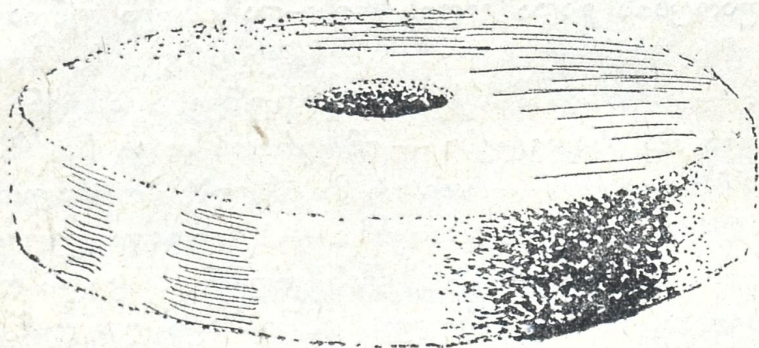
— შუბლგარეცხილ ლარისაგან არაფერი გეწყინოს. —
ანუგეშა ფარცხი არხმა. — მამეზღარობის მეტი რა შეუძ-
ლია. დაუღია ხახა და ხვრებს და ხვრებს წყალსა. შენ
რომ არ იყო გამწურავი, ვინ იცის, რამდენ ფიჩხსა და
ჩალაბულას მიაყრიდა ბორბალს, ან დასილავედა, ან კბი-
ლებს ჩაუმტვრევდა. ადრე თუ გვიან ბორბალიც გაიგებს
მის ავკაცობას. ახლა კი რა გაეწყობა, ორგულ მეზობელს
უფრო უჯერის, ვინემ შორეულ უცნობ მეგობრებს.

— ვიშ, რა ლამაზი აღმასები მეყრება გულმკერდზე. —
ამღერდა ბორბლის **ღერძი**. — რა მეშველებოდა თავბრუ-
დახვეულს, ეს ცივი წინწყლები რომ არ მამეზღებდეს!

— აღარ მინდა, გამაჩერეთ! აღარ მინდა, აღარ, აღარ! — მოისმა წისქვილის შიგნიდან მუდარა.

— რა ამბავია, ღერძო, ვინ ჩივის, ვინ გოდებს? — იკითხა ბორბალმა.

— დოლაბია! — მიუგო ბორბალს ღერძმა. — ერთი ბოლოთი ხომ შენზე ვარ დამაგრებული, მეორე ბოლოზე არქის მეშვეობით წისქვილის ზედა ქვა ანუ **ზედა-დოლაბი** მაქვს წამოცმული. შენ მე მატრიალებ, მე კი იმ ზედა-დოლაბს ვაბრუნებ გამალეებულნი.

დოლაბი.

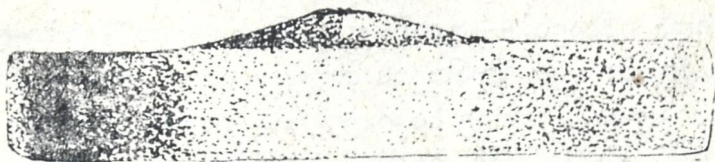
— მაშ, ჩემთვის გასაგებია, ღერძო, ზედა-დოლაბის ჩივილი. მე და ის ერთნაირ ტაფაში ვიწვით.

— აღარ მინდა, აღარ, აღარ! — ამოდ გოდებდა ზედა-დოლაბი.

— აკი ცეკვას გიქებენ! — ამოსძახა ნიშნის მიგებით შურიანმა **ქვეშა-დოლაბმა**.

— თუ ასე გშურს, შენც აცეკვდი, ნახე — რა სახარბიელოა დაუსრულებელი ცეკვა-ტრიალი. — თქვა გულის ტკივილით ზედა-დოლაბმა. — ნეტავ შენსავით მომასვენებდეს ვინმე!

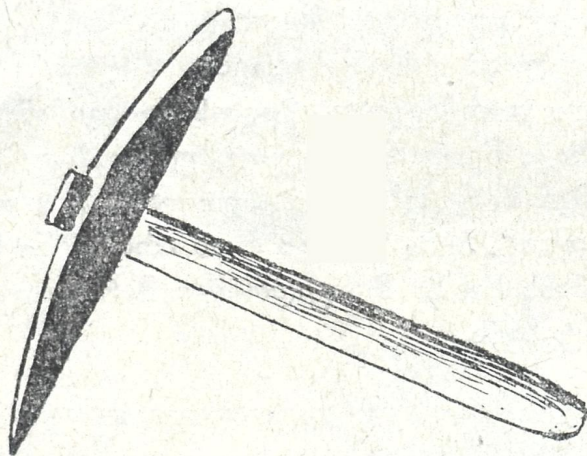
— მოდი, გავცვალოთ ჩემი უსახელო მოსვენება და შენი სახელოვანი ცეკვა! — არ იხვენებდა ქვეშა-დოლაბი. — არც მე ჩამოგრჩებოდი ცეკვაში, მაგრამ ასე ინება ჩვენმა მეწისქვილემ — მე ღერძი თავისუფლად გამიყარა გულში, შენ კი ზედ მჭიდროდ წამოგაცო. ბრუნავს ღერძი და ოდნავადაც არ მეხება, არა თუ ჩემს გატაცებაზე ფიქრობდეს. წისქვილის მნახველი პირველად შენზე შეაჩერებს თვალს. მასწავლებელმაც თავის შევირდებს შენს დანახვაზე ასე უთხრა: მთელ ამ დაწესებულებას წყლით ამოძრავებელი ქვის სახელი დარქმევიაო, წყლის ქვილი ანუ წისქვილიო. თითქოს, რაკი მე უძრავად ვარ, უშრომელიც ვიყო. ლექსებშიაც შენ ხარ ქებული: „დოლაბი ბრუნავს და ბრუნავს მალადაო“. ჩემი ზურგი რომ არა, შენი ხანი რას გახდებოდა! შენს ხანში მოხვედრილი მარცვალი ყველა ჩემს ზურგზე იტეხება. |

დოლაბების განაკვეთი — ჩანს: ზედა-დოლაბის ხანი და ქვეშა-დოლაბის ზურგი.

— კარგი და ჩემი მოკოდვა რამ დაგავიწყა? მართალია, ჩემი ამოღრმავებული ხანით შენს ამობუროთულ ზურგს ვა-

წვები და ხანსა და ზურგს შორის მოქცეული მარცვალი იტეხება, მაგრამ ტეხვის გარდა წმინდად ფქვაც ხომ ააჰიროა! ჰო-და მარცვლის წმინდად დასაფქვავად ქვის ნაპირებზე ოღრო-ჩოღრო ჰდებები უნდა დამაჩინონ. აიღებენ საკოდელს და დამიწყებენ მოკოდვას. — მოაგონა გულმავიწყე ქვეშა-დოლაბს ზედა-დოლაბმა.

საკოდელი.

— დიდი ამბავი! — გააწყვეტინა სიტყვა ქვეშა-დოლაბმა. — დახე, მარტო შენთვის მოუცლია ყველასა! მოკოდვა არც მე მაკლია. ჰკითხე საკოდელსა და ის გეტყვის — როგორ მაკვესებს ხოლმე ცეცხლის ნაპერწკლებს, როცა გახურდება მომკოდელის ხელში. ამაზე რაღას იტყვი — სრულიად უმიზეზოდ რომ შეწყვეტ ფქვას და მეწისქვილეს უსირცხვილოდ ორგულობ!

— უმიზეზოდ ფქვა არაოდეს არ შემიწყვეტია და თუ დამმართნია ასეთი მარცხი, ორგულობითაც არ აიხსნება. —

განუმარტა ზედა-დოლაბმა. — მოკოდელი ნაჭდევები რომ დაცვდება და ნაპირები მოილესება, ზედა ქვა ქვეშაზე დავალ და ფქვაც მაშინ შეწყდება. ნაპირები უფრო მალი-მალ ცვდება და ილესება, ვინემ ქვების შუა ნაწილები — ჩემი ხანი და შენი ზურგი. ხანი ისე ძლიერ როდი აწვება ზურგსა, როგორც ნაპირები ერთმანეთს. ამის გამო ნაპირებს უფრო ხშირად სჭირდება მოკოდვა, ვინემ შუა ნაწილებს. შუანაწილების ერთი მოკოდვიდან მეორე მოკოდვამდე ნაპირები ორჯერ-სამჯერ მოიკოდება. მეწისქვილემ ეს შენზე უკეთ იცის და, მგონია, შენი გამოსარჩლება მისთვის სულ ზედმეტია.

— ნედლი ჭინახულით რომ ნაჭდევებს ამოიგლეს და მარცვალს პირს ვეღარ ჰკიდებ — ამას მაინც რათ აფუჩეჩებ? ამის მეტს რას ვხედავ! იქნებ გეგონა — ამ შენს უზნეობას არ გავამხელდი! რა ხეირს დააყრი საწყალ მეწისქვილეს, თუ მაშინვე საკოდელით არ შემოგაცალა ნაგლესი ჭინახული!

— ჩემი შენ ვითხარი, გული მოგიკალიო! ნედლი ჭინახულით ნაჭდევების ამოგლესვას არც შენ თაკილობ და ამ უზნეობაში არა თუ ჩამომრჩები, ბევრად უფრო მაჭარბებ კიდევ. მაგრამ ვის არ გაუგონია მეწისქვილის სიტყვები ამ დროს: ქვებს ნაგლესი ჭინახული შემოვაცალოთ, თორემ წისქვილი თავს იკლავს, ბრუნავს და მაინც არაფერი გამოუდისო. საყვედური გამოიხატება ამით, თუ თანაგრძნობა? ან ვის თანაუგრძნობს მეწისქვილე — მე თუ შენ? მე რომ მართლა თავს ვიკლავ და ვბრუნავ, შენ ამ დროს როგორც ყოველთვის, გდიხარ შენთვის გასავათებული. მეტი რა გინდა — ნაპირებზე ქვემოდან სოლები შემოგიდეს, გვერდები კი თიხით ამოგიზილეს, რომ ურყევად დამაგრდე შენს საძირკველზე. ყველაფერში რომ მედავები, გგო-

ნია გამოღმა შემოდავებით გაღმა შეგრჩება რამე! ერთხელ და სამუდამოდ დარწმუნდი, რომ შენ ჩემთან ჯიბრი არ გაგივა, ხმა გაიკმინდე! — თქვა ზედა-დოლაბმა და ამაყი ბრუნვა-ტრიალით თავისი გზა განაგრძო.

— ნუ დიდგულობ, თორემ... — დაემუქრა ქვეშა-დოლაბი. — გადმომხურვიხარ თავზე სარქველივით და შენი გამოისობით არც არავინ იცის — ვარ თუ არა ამ ქვეყანაზე! ახლა ხმაც გავიკმინდო? ამას რას გადავეყარე, თქვენი ჭირიშე. კიდევ-გარემო მაინც მიჩანდეს, ირგვლივ ქუბაკი შემომარტყეს. მხოლოდ წინ, სადაც აუვსებელი ხარო — გაუმაძღარი ალა დგას, ჩემს ქუბაკს პირი აქვს და პირთან ცოტათი მოვჩანვარ. არა, ვერ დაგეჩაგვრინები, დეე, ყველამ იცოდეს, რომ ზედა-დოლაბის ქვეშ არა-ნაკლებ შრომობს ქვეშა-დოლაბი.

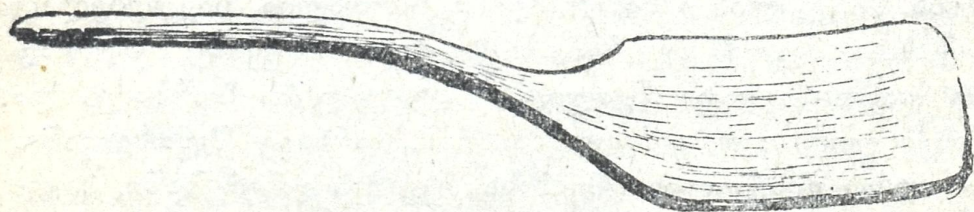
— ოჰ, რა მწარე ენა გაქვს, ქვეშა-დოლაბო! — ამტვერდა ალა. — ისე მაყვედრი გაუმაძღრობას, თითქოს შენი წყალობით ვიკვებებოდე. ქუბაკი რომ არ მშველოდეს, არც ერთი დოლაბი არ გაიმეტებდით ჩემთვის ფქვილსა, სულ აქეთ-იქით გაფანტავდით. მერე როგორ მიყვარს თბილი ფქვილი! ამით მაინც დამაფასე, შე უმადურო, მე რომ აქ არ ვიდგე, ქუბაკს პირსაც არავინ გაუკეთებდა და დამირჩებოდი ყველასათვის უჩინარი, მზე-დაბნელებულა. კმარა, ნუ დავობთ! გადმომიყარეთ თბილი ფქვილი, გადმომიყარეთ! ოღონდ იცოდეთ — ორივე დოლაბმა ავი ზნე უნდა მოიშალოთ: ახალ მოკოდელზე ქვიშას ნუ მოატანთ, თითქმის პირველი 10 კილოგრამი ფქვილი ქვიშა-ნარეკია და საქონლის საკვებად მიდის, პირში სულ რაწკა-რუწკი გააქვს.

— ღრია-ღრია, ღრია-ღრია! — აღრიალდა ზედა-დოლა-
ბი ქვეშა-დოლაბზე და თბილი ფქვილი ალას ხახაში ჩა-
აყარა.

— უკაცრავად, ამდენი მოთმენა აღარ შემიძლია, ყვე-
ლა თავისას ამბობს და ჩემი დინჯი, მოფიქრებული საქმი-
ანობა რათ არ დაფასდეს! — თქვა **ფაცხას ასაწველა კეტი-
მა**. — წისქვილის საძირკველზე დარიკულ ფაცხას ერთ
ბოლოზე რკინის **ორკაპი** აქვს, რომელიც ბორბლის **ბურთის**
ქვეშ უდევს და მასში ბრუნავს ბორბალი თავისი **ფეხით**,
მეორე ბოლოზე კი **კეტი** ვარ ამართული. მეწისქვილემ
მე თუ ამწია, ფაცხაც აიწვევა, ფაცხა ბორბალს ასწევს,
ბორბალი ღერძსა, ღერძი ზედა-დოლაბს, ამით სამგვარ და-
ნიშნულებას ვასრულებ: ა) როცა მალლა ამწევენ, ბორ-
ბალს, როგორც იტყვიან, ქარი შეუდგება და საყენებე-
ლას მიერ ღარში გადმოშვებული წყლის მოწოლით და-
ტრიალდება; ბ) როცა ძირს დამიშვებენ, ბორბალს წყალი
ველარ მოერევა, ველარ ააბრუნებს და წისქვილიც გაჩერ-
დება. წისქვილის გასაჩერებლად, მართალია, საყენებელაც
საჭიროა, მაგრამ თუ ჩემი დაშვებით ქვა ქვაზე მჭიდროდ
არ დაედო, ცოტა წყალიც მოატყუილებს ბორბალს და
წისქვილიც ვერ გაჩერდება. მაშ, ორსავე შემთხვევაში,
როგორც წისქვილის აშვებასა, ისე მის გაჩერებაში, საყე-
ნებელასთან ერთად მეც დიდი მნიშვნელობა მაქვს; გ) ჩემი
მესამე დანიშნულება არა-ნაკლებ საპასუხისმგებლოა:
მეწისქვილე რომ მალლა ამწევს და წისქვილს აუშვებს,
შემდეგ იწყება უდიდესი ზრუნვა, როგორ დამაყენოს ისე,
რომ მარცვალი მისი სურვილისამებრ დაიფქვას. თუ **წმინ-
დად ფქვა** უნდათ, ისე უნდა ამწიონ, რომ ზედა-დოლაბი
ცოტათი აიწიოს და მასა და ქვეშა-დოლაბს შორის მცი-
რეოდენი არე დარჩეს. რაც უფრო გააფართოვებს მეწის-

ქვილე ამ არეს, მით უფრო უკლებს წისქვილი წმინდად ფქვასა და მარცვალი დაიღერლება. ამ დროს წისქვილი **როშავს**. მარცვლის დასაროშავად თითქმის ერთი-სამად უფრო მაღლა უნდა ამწიონ წმინდად დაფქვასთან შედარებით. ამგვარად წმინდად დაფქვილი თუ რომი ორივე ჩემი მართებულად აწევ-დაწევის შედეგია. მართალია, თავი-ძალა ფაცხაა, გინდა **აუმჩატებ** დასაროშავად, გინდა **დაუმძიმებ** წმინდად დასაფქვავად, მაგრამ ფაცხას უჩემოდ როგორ ასწევ-დასწევენ! კიდევ ამიტომ დამარქვეს ფაცხას ასაწეველა კეტი. აი, წელანაც თავის ჭკუაზე ამწი-დაწ-წია მეწისქვილემ, დაუკვირდა ფქვის ზომას, დამაყენა ერთ დონეზე, და, რომ არ გადავუხვიო მის სურვილს და არ გადავქანდე, ილღიებში ყავარჯნად **სოლები** შემომიწყო.

— შენც ისე გააბი, ჩემო ჭკვიანო ასაწეველა, რომ ალამ დრო იხელთა და ფქვილს ეგზომ დაეხარბა — ქუბაკის პირამდე აივსო. — თქვა **ნიჩაბმა**. დაფაცურდა ნიჩაბი, ქუბა-

ნიჩაბი.

კის პირთან ალაში დაგროვილი ფქვილი მისწი-მოსწია და დოლაბებიდან მომავალ ფქვილს გზა გაუკავთა.

— ფქვილის მოვლა რა დიდი საქმეა, შენ ისა თქვი — ფრთხილი მარცვლები ხვიმირადან გარეთ როგორ გამოიტყუო. არც ერთს არა სურს ადვილიდან დაძვრა და საქვეყნოდ თავის განწირვა. — შეინძრა ხვიმირას ძირას გა-

მოხმული პატარა გობი — **კრიჭა**. იქნებ გგონიათ, ხვიშირა ზანზარებს და მარცვალეც იმის ზეგავლენით მოცურავს წყნარად! თქვენც არ მომიკვდეთ! ძაბრისებური ხვიშირა მარჯვედ უჭირავს ხელთ მის თავხეს — **სარტყელს**. სარტყელი ხვიშირას საპყრობილეა. მე ვარ რაცა ვარ. მუდამ ვხტივარ, რომ უძრავ მარცვლებს სარმა გამოვსდო, ფეხი გამოვუშალო და თავდაყირა ხვიშირადან დოლაბის **თვალში** გადავისროლო. ზოგჯერ დოლაბის თვალში პატარა ქილა — **ბუკი** ანუ **კაკოშა** არის ჩადგმული, რომ მარცვალი არ დაიბნეს.

— შეილო ვახტანგაო, ძალად ვახტუნებენო — ნათქვამია, — ჩამოერია **სარეკელა**. — ჩემს **თავხეს** ვენაცვალე, რომ არ მღალატობს: გადაუდვია მხარი კრიჭას მხარზე, ავხტები თუ არა, ისიც უმაღლ ახტება და კრიჭასაც აახტუნებს.

— ონავარი სარეკელაა ჩვენი დამამშვენებელი. — თქვა ქვეშა-დოლაბმა. — ყური უგდეთ მის სიმღერას: რირიკა, რიკრიკა! რირიკა, რიკრიკა! ძუნწი კრიჭა კი საცოდავად წაწკანებს და პირზე სულ ეს აკერია: ცოტა! ცოტა! ცოტა! ცოტა! თითქოს მარცვალი არ ემეტებოდეს ჩვენთვის.

— დიაღ, დიაღ, დიაღ, დიაღ! — დაადასტურა ზედა-დოლაბმა. — მაგრამ, სადაც ესა თქვა, იქ ისიც დაუმატე, რომ სარეკელას მე ვახტუნებ და ტაშს ვაკვრევინებ. სარეკელას ტაშზე ყველა მხიარულობთ და, მე თუ აქ რაიწე შუაში ვარ, ჭანზრახ ივიწყებთ.

— გიხაროდეს, ზედა-დოლაბო, კვეხნის შემთხვევა ერთხელ კიდევ მოგეცა. მე შენ გეტყვი — საამისოდ ზმა არ მოგდევს შესაფერი. ნუ გეშინია, დამშვიდდი, არავის დაურჩები შეუმჩნეველი. — დაამწყრალა კბილთა ღრტყენით ქვეშა-დოლაბმა.

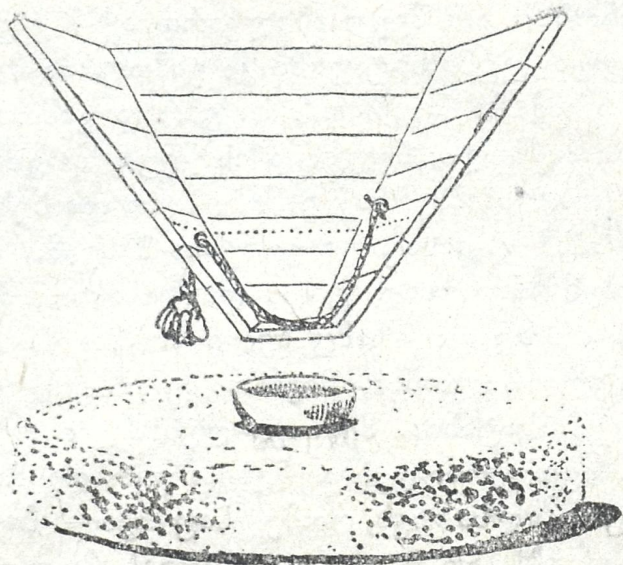
— მკვეხარაო! მკვეხარაო! თქვი, ვინ არის მკვეხარა! თქვი ჩქარა! თქვი ჩქარა! — გამოიწვია კრივში ზედა-დოლაბმა ქვეშა-დოლაბი, და ვინ იცის ამ დავას რა უსიამოვნება მოჰყვებოდა, მაგრამ:

— შენც მართალი ხარ და შენც! — მოისმა მიუდგომელ მსაჯულის ხმა და ორივე დოლაბმა ყური მას მიაპყრო. — ჩუმ მუშაკს არავინ ამჩნევს ამ ქვეყანაზე. სულ მუდამ დაძაბული ვარ, ვშიშობ კრიჭამ ან სულ არ შეაჩეროს მარცვლის გადმოცურება, ან ერთბაშად არ გადმოყაროს ყველა, რაც **პირზე** მოადგება. თუ გინდა კრიჭამ მარცვალი გადმოაცუროს, მისი პირი უნდა **დაუშვა**, თუ გინდა ზომი-ზე მეტი არ გადმოყაროს, მას პირი უნდა **აუკრა**. ზომიზე მეტი მარცვალი თუ გადმოცურდა კრიჭადან, წისქვილი შესაძლოა ისე გაიჭედოს, რომ გაჩერდეს კიდევ. ზედმეტი მარცვლის გადმოცურება იმ დიდ ლუკმას უდრის, რომელიც კაცმა პირში ჩაიდო და ველარ გადაყლაპა. მარცვლის ზომიერი რაოდენობით გადმოყრას მე ვაწესრიგებ კრიჭას აწევ-დაწევით. ამ მიზნით კრიჭაზე ვარ გამობმული, ზევით **კოჭაზე** გადატარებული, შემდეგ **რიკზე** გადაგრეხილი. თავისუფალ ბოლოზე ყურ-გახვრეტილი **რიყის ქვა** მკიდია, რომ კარგად შევიმაგრო კრიჭა და ხელიდან არ გამისხლტეს. ყველაზე წინა ვარ გამოჭიმული და მაინც არავინ მამჩნევს!.. — გაუბედავი ხმით ჩიოდა **კრიჭას ასაწეველა თოკი**.

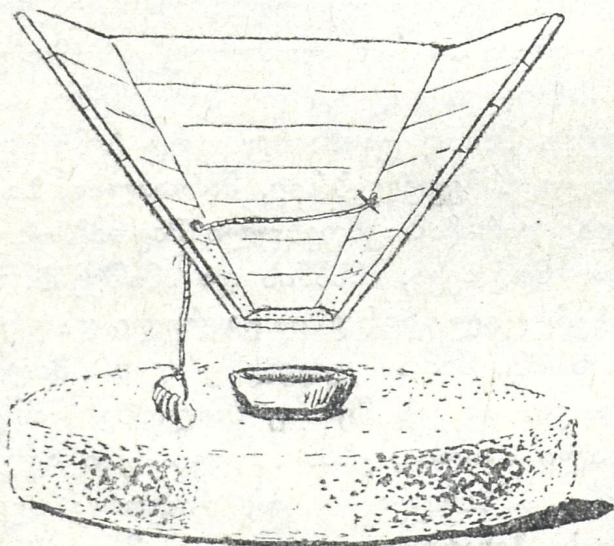
— შენც დიდგულობ! შენც დიდგულობ! გაჩუმდი! გაჩუმდი! — დაარიგა კრიჭას ასაწეველა თოკი. ზედა-დოლაბმა და დგანდგარს კიდევ უფრო უმატა.

— სინიღისიც კაი საქონელია, ხმ, ხმ! — ჩაახველა და დაიწყო **სარიხინომ**. — თავთავის ქებას რომ მოყევით, ერთხელ მაინც მოიგონებდით ჩვენს **მეწისქვილეს**. განა ყველა

იმის თაოსნობით არ შეეკრებილვართ აქა? ჭკვიანმა ფაცხას ასაწვეველა კეტმა სიტყვაში კი გამოურია მეწისქვილის სახელი, მაგრამ მაინც თავის საქებრად გამოიყენა. სწორედ მაგაზე თქმულა: ხელში აქვს კეტი, თავში კი რეტი! აბა, ერთი კითხვით მხერხავ ვანოს, რათ დაანება თავი მეწისქვილეობას? დღესაც გაიგონებთ მისგან: შვილსა და შვილი-შვილს ანდერძად უნდა დავუბაროო, რომ მეწისქვილეობას არამც და არამც ხელი არ მიყონო. მხერხაო ბაც რა ძნელი ხელობაა, მაგრამ მეწისქვილეობა კიდევ უფრო ძნელი ასატანია. მეწისქვილეს ძილი მუდამ გატეხილი აქვს. იგი ვერაოდეს გუნებით ვერ დაიძინებს. მისი ძილი იმ კაცის ძილსა გავს, რომელსაც თვალი მიუღულავს, მაგრამ ცდილობს არ ჩაეძინოს, რადგან მოლოდინშია — აგერ-აგერ უნდა დაუძახონ და ზეზე წამოაგდონ. მეწისქვილის შრომა — ვიმეორებ, განუზომელია! სულზე ხელი დაიფარეთ და გამოტყდით: რომელი თქვენგანი ზრუნავს მეწისქვილეზე? რომელ თქვენგანს შეტკივა მისთვის გული? ერთად-ერთი მე ვარ, რომელიც უზომო ჯაფით მოღლილ მეწისქვილეს ძილისა და მოსვენების საშუალებას ვაძლევ, თუმცა მაინც და მაინც ვერც ჩემი იმედით დაიძინებს ტკბილად. ჩვეულებრივ, მართალია, ხვიმირას გარეთ გვერდზე ვარ ჩამოკიდებული მაგრამ, როცა მეწისქვილეს ძილი მოერევა, ამსხნის და ამიშვებს. ჩემი ყოვლი ხვიმირას გახვრეტულ გვერდშია გაყრილი და ერთი ბოლოთი ხვიმირას შიგნითა კედელზე ვარ მიღურსმული. ხვიმირას გარეთ თოკის მეორე ბოლოზე რამდენიმე გაცვეთილი ნალი მკიდია, ესაა მთელი ჩემი ავლა-დიდება. სანამ ხვიმირაში მარცვალი, ან, როგორც ჩვენი მეწისქვილე იტყვის, ჭინახული ბლომადაა, მეც ამ ჭინახულის სიმძიმეს განვიცდი და ჩაზნექილი ვარ, როცა კი ხვიმი-

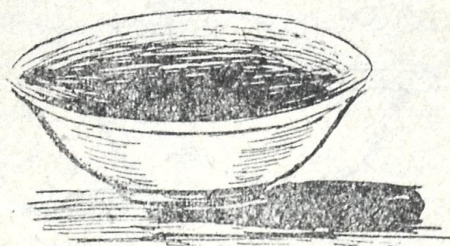

ხვიმირას განაკვეთი — ჩანს: სარიხინოს თოკი, როცა მას ჭირნახული აწვება.

ხვიმირას განაკვეთი — ჩანს: სარიხინოს თოკი, როცა მას ჭირნახული არ აწვება.

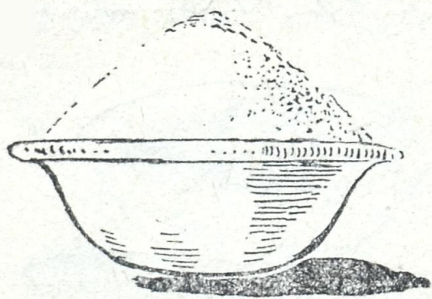
რაში ჭინახული გამოიღვეა, გარედან ნალების სიმძიმე გადამძლევს, წელში გავიმართები, თოკის გარეთა ნაწილი ამის გამო დაგრძელდება, ნალები დოლაბს დაედება და მოძრავ ქვაზე გაისმის ჩემი ძლევამოსილი რიხინი. მეწისქვილე მაშინვე გამოიღვიძებს — თუ ეძინა, ან ტკბილ საუბარს შეწყვეტს — თუ ტოლ-ამხანაგებში ერთობოდა, და იტყვის: წისქვილი **ახივლდა**, დახე, ცეცხლიც სცვივა, გაანათა, ჩანს ჭინახული ჩამოსულო, ვითომ ხვიმირაში მარცვალი გამოლეთულო. ან ისევ დააყრის, აავსებს ხვიმირას, ან არა და წისქვილს გააჩერებს, თორემ ცარიელი წისქვილის მუშაობა, მისი ხვილი მოკოდილ ქვებს მთლად გასცვეთს და გააფუჭებს. ახივლებულმა წისქვილმა ერთი ათჯერ რომ შექოურბინოს, დოლაბები, თუნდა ამ დღის მოკოდილი იყოს, ხელახალი მოსაკოდი შეიქნება, მაშინ, როდესაც ჩვეულებრივი მუშაობის დროს დოლაბებს ერთი მოკოდვა ერთ თვეს ყოფნის. წისქვილი თუ ახივლე, რაღა მეწისქვილე ხარ! მერე და, ნეტავ იცოდეთ, რა უბარაქოა მეწისქვილის მოუსვენარი შრომა: დღე-ღამეში **ერთი თვა-**

სამინდე ჯამი.

ლი წისქვილი, ე. ი. ერთ-ქვიანი, 5 კოდს მარცვალს თუ დაფქვავს, მეტს ვერა, ერთ საათში კი დაახლოებით 2 ჩანახს (კოდში 8 ჩანახია, ჩანახში 10 კილოგრამია).

— უზომო ჯაფით თუ არის მოღლილი შენი მეგობარი მეწისქვილე, უზომო **მინდსაც** ართმევს საფქვეავის პატრონს, **ენა-ტარტარა** — საქმე-პატარა სარიხინო! — თავს წამოადგა სარიხინოს **სამინდე ჯამი**. — ხარბმა მეწისქვილემ ყველას შეაძულა ჩემი თავი. ერთი შემთხვევა არ მახსოვს ისეთი, გლეხმა ხელში არ შემატრიალოს და არ დამაძახოს: შენა ხარ ჩვენი დამავსებელიო! ჩემს დანახვაზე საფქვეავის პატრონს ტანში უსიამოვნო ჟრუანტელი დაუვლის ხოლმე. საფქვეავის პატრონი ისე მოურიგდება მეწისქვილეს, რომ ჩანახზე ერთ ჯამს აძლევს მინდსა, ისაც **სილა-ჯამს**, ე. ი. ისეთს რომელიც პირისპირ სწორად იქნება ფქვილით თუ მარცვლით სავსე. მეწისქვილე კი პირობას არ დაგიდევს: ამოუდებს ჯამს ფქვილსა თუ მარცვალს და რომ ნახო გაგიკვირდება, ისე აიყორება ჯამში მინდი, ზემოდან ერთი იმდენი კიდევსა დართული, რაც შიგ ჯამშია. ამაზე იტყვიან — სილა-ჯამის ნაცვლად მეწისქვილემ **თავი-ჯამი**, ანუ **თავ-ადგმული ჯამი** აიღოო. მეწისქვილეს

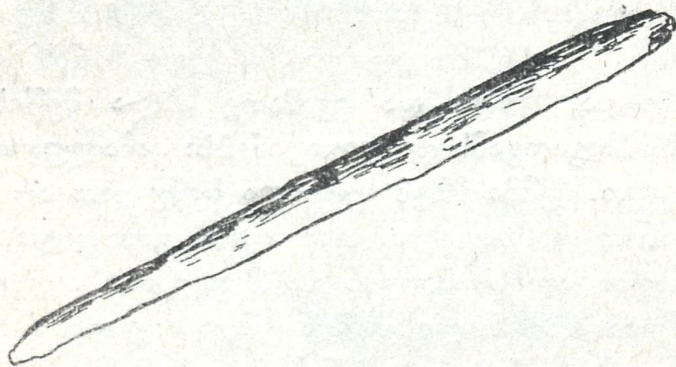

თავ-ადგმული ჯამი.

ესეც ეცოტავენა თვალში და სულ თავცარიელას მეძახის. არც აქაურ **სასწორსა** და **ჩანახს** ემადლიერებიან, ამათაც სიყალბეს სწამებენ. ჯერ ერთი, სასწორი იშვიათად თუ

დგას წისქვილში. თუნდაც იდგეს, ყველამ როდი იცის, რომ ათწილად სასწორზე წონის რომელიმე ზომა ათჯერ მეტს პასუხს იძლევა, მაგალითად, ამ სასწორზე ერთ-კილოგრამიანი აბრა ათ კილოგრამს ეწონასწორება. უვიც კაცს მეწისქვილე სულ ადვილად გააცურებს და საფქვავს დააკლებს. მეორე კიდევ: წონით იშვიათად თუ ჩააბარებენ ან გამოართმევენ საფქვავს მეწისქვილეს, თვალ-და-თვალ მოზომილს ჩააბარებენ ან გამოართმევენ. ამ შემთხვევაში მეწისქვილეს რჩება ბურთი და მოდანნი. აი, როგორ: ვთქვათ, საფქვავად მოტანილია ხორბალი. თუ სავსე მარცვალია, იგი ფქვაში, მართალია, არ მოიმატებს, მაგრამ არც დაიკლებს. ერთი ჩანახი ხორბალი ისევ ერთ ჩანახ ფქვილად იქცევა ხოლმე. მაგრამ, თუ მარცვალი მჩატეა, მაგალითად, გვალვისაგან მოალულია, აჩალულია, მოსწრაფებულია, გამოფიტულია, დასუსტებულია და კანქვეშ შიგნით ფულუროსავით ცარიელია, იგი ფქვის დროს სულ ბდღვირად მიდის და წონაში თითქმის ნახევრდება, ერთი ჩანახი მჩატე მარცვალი ნახევარ ჩანახ ფქვილად იქცევა. ჰო-და, მოდი და ეკამათე ახლა მეწისქვილეს, როცა ფეხს მოგიდგამს და დაგიჟინებს: „აჩალული იყო და ფქვაში იკლო. ჩემმა მზემ სჯობდა საწყავით არ მიმელო, ნეტავ წონით მიმეთვალა. ეხლა რა გამოვიდა, ფქვაში იკლო და დანაკლისი საიდან-ღა შეგივსო“. თუ საფქვავად სიმინდია მოტანილი, მაშინ უნდა იცოდე, რომ სიმინდი ფქვაში იმატებს, ეოთი ჩანახი კაი სიმინდის მარცვალი ფქვილად ერთ ჩანახშივე ველარ ჩაეტევა, ცოტა მეტი გამოვა, დაახლოვებით ერთ ტომარას ერთი ჩანახი მოემატება, მაგრამ განა ყველა მიხვდება — რამდენს მოიმატება და ფქვაში მისი მარცვალი? მეწისქვილეს კი ხელფეხი ვახსნილი აქვს, და, თუ იკადრა, რამდენიც სურს იმდენს

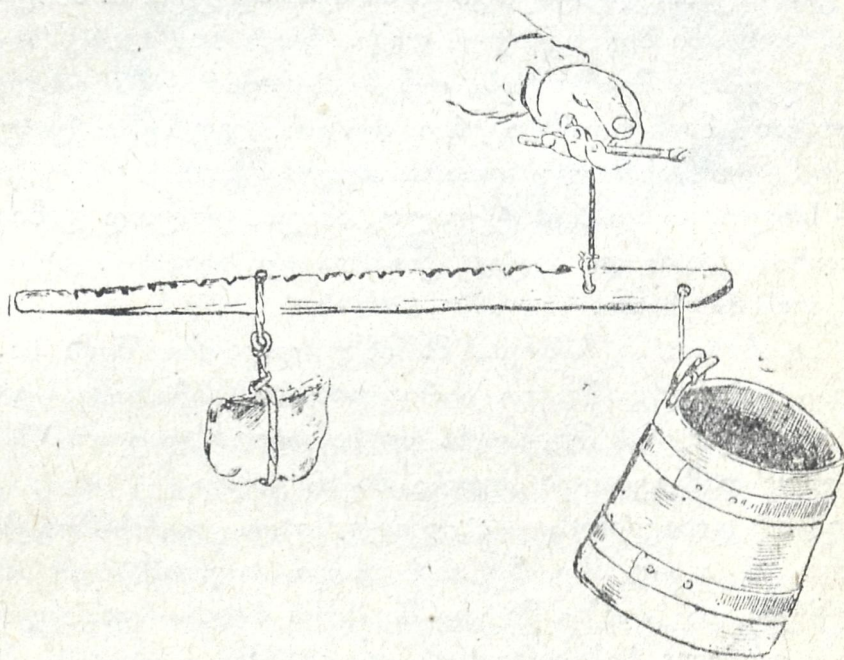
დააკლებს საფქვავს. ამას ისიც დაუმატე, რომ მეწისქვილის ჩანახი ჩვეულებრივ ჩანახზე უფრო მომცროა და ეს გარეგნულად არც ისე ადვილი შესამჩნევია. თუ რამე უთხარი მეწისქვილეს, ის მაშინვე ყურში ჩაავლებს ხელს თავის ჩანახს და დაიკვეხნის: „რას ამბობ, ჩემი ჩანახი მამა-პაპეული ჩანახია, ნამდვილი ზომისააო“. განა ცოტა შეუძლია დააკლოს მეწისქვილემ საფქვავის პატრონს ასეთი ჩანახით? ვთქვათ, მართალი სასწორის მიხედვით იანგარიშეს — აქაც თავს იჩენს მეწისქვილის ქონი. კაი პური ერთნახევარჯერ მეტს იწონის, ვინემ იმავე რაოდენობის ახალული, მხატე პური, კაი პურის მაწირობა (სიმძიმე) მეტია, ვინემ მხატე პურის. მეწისქვილესაც შეუძლია თქვას: „მხატე პური იყო, მაწირობა ნაკლები ქონდაო“. და საფქვავის პატრონს ამითაც თვალს აუხვევს. ახლა ტომრის დატენას არ იკითხავთ? ისე დაიწყებს ტენას, რომ კუნჭულებს

ტომრის სატენი კეტი.

ცარიელს დაუტოვებს და ბოლოს ისე გამოიყვანს, ვითომც საფქვავი პირისპირ ჩააბარა პატრონს, ერთი ტომარა უნდა მიეცა და, აჰა, ერთ ტომარას აძლევს, იმას კი აღარ დაგიდევს, რომ ტომარაცაა და ტომარაც, საქმე გა-

ტენაა, კუნჭულები მთლად უნდა ამოივსოს, ტენაში კარგად უნდა მოიმარჯვოს ტომრის სატენი კეტი. ხედავთ — რამდენი გამოსაძვრენი ხვრელი აქვს ხარბ მეწისქვილეს, თუ საფქვავის პატრონის აბუჩად ავდება მოიწადინა. მაწირობაზე აგებულ მეწისქვილის შარს კიდევ რომ გაუძლო და არ დაეჩაგვრინო, სასწორის საიდუმლოს, სულერთია, ვერ გამოარკვევ, ამას ხომ სხვანაირი ცოდნა — კარგი ანგარიში უნდა. ამ შემთხვევაში ერთ-

ძველი ჭდეებიანი ყანთარი.

თად-ერთი სწორი, უტყუარი საშუალებაა ძველი ყანთარი, რომელსაც მხარზე ერთ ბოლოში ასაწონი ჩანახი ჩამოეკიდება, მეორე ბოლოში კი ჭდეები და ჭდისნახევრები აქვს დაჩენილი: ამ ჭდეებზე წონასწორობისათვის ქვა დაე-

კიდება ხოლმე. მიიტან საფქვავს და ძველ ყანთარზე ასწონი, დაიხსოვნებ — რამდენი ჭდე არის შენი საფქვავე, ვთქვათ, 5 ჭდეა, ან 5 ჭდე და ნახევარი, ფქვის შემდეგაც ამდენივე ჭდე უნდა მიგიწონოს. აქ მოტყუილება ძნელია. „ჭდეებრანი ძველი ყანთარი ნამდვილი სამართალია, იგი სასწორს ბევრად სჯობია“—ო, გაიგონებთ ხშირად გლეხებისაგან, მაგრამ აქ, თუ ცოდნა არაა საჭირო, სამაგიეროდ მოცლა გმართებს. გლეხკაცს კი დროჲ ძვირად უღირს. ამიტომაცაა, რომ იგი მეწისქვილეს თავის ბედს მიანდობს, ზოგჯერ ძღვენსაც მიაართმევს, იქნებ პურ-მარილმა გასჭრას და ცოტათი მაინც დამზოგოსო. ასე გასინჯე, მეწისქვილეს დაპირებულის ასრულებაც არა სჩვევია, პირის გამტეხია:

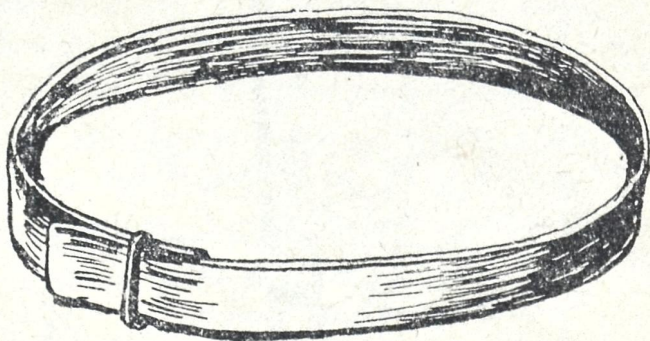
— სოლო, კი არ მომატყუილო, ამაღამ უთუოდ დამიფქვი, ორი კვირაა და მეტიც ტომარა აქა გღია! — ეტყვის საფქვავის პატრონი.

— ის როგორც ჩამოვა, მაშინვე დავაყრი შენს საფქვავს.—დაპირდება სოლო და მიუთითებს ხვიმირაზე:—არა მგონია ამაღამ იმას მოუნდეს. თუ ჩამოვიდა, დავაყრი შენსას. ისიც დამიგვიანდა, ღლესა მაქვს ვადა.

რომ არ დააგვიანოს — ისევე ძღვენი და გულის მოგებაა საჭირო. ასეა თუ ისე, მე იმას ვჩივი, ყველამ რომ ამითვალწუნა და სხვაზე მეტად მე მაძაგებენ. — დაასრულა თავისი გრძელი საჩივარი სამინდე ჯამმა.

— წრუ! წრუ! შენ კიდევ რა გიშავს, სამინდე ჯამო, თუ საფქვავის პატრონს სძულხარ, მეწისქვილეს მაინც უყვარხარ და მიაჩნხარ. მე კი ყველა შემტერება. — დაიწრუწუნა ფქვილში ამოგანგლულმა წისქვილის თავგმა. — რაც მართალია და მართალია, ყველაზე მეტად მდიდარ გლეხებს ვამწარებ. მარცვლით სავსე ტომრებს ურმით რომ მოაყენებენ წისქვილის კარსა და დააწყობენ აქა. მე

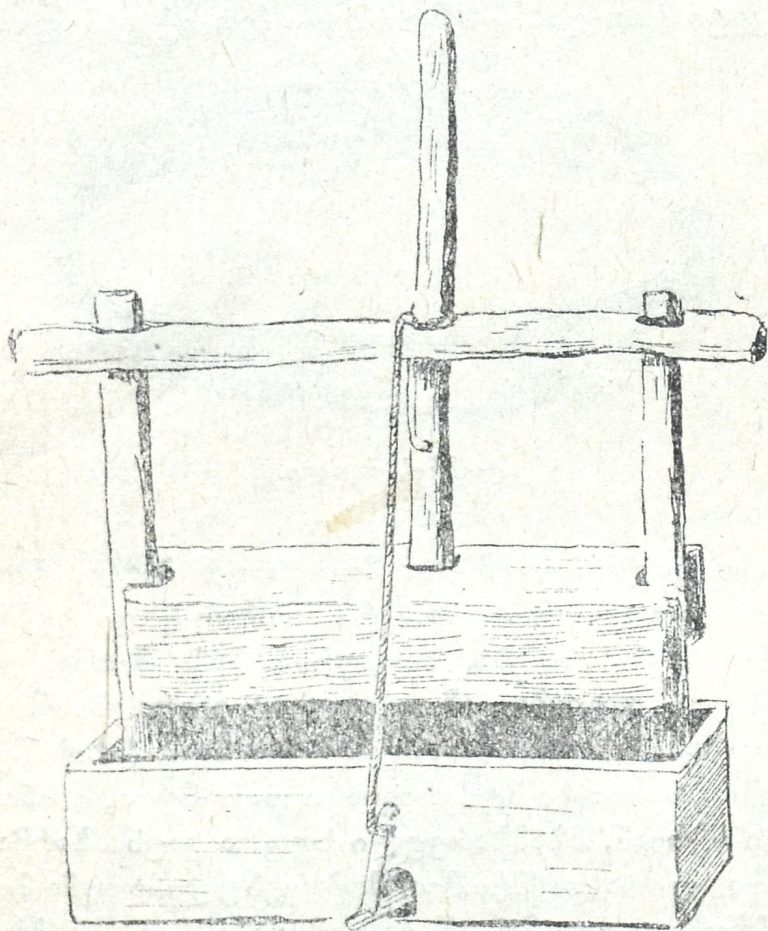
სოროდან ვუთვალთვალე! და პირში ნდომის ნერწყვი უხვად მომდის. დაიფქვება მარცვალი. — აბა, რკალი მოიმარჯვეთ, რომ ცარიელი ტომრის ფეხზე დასაყენებლად კაცს მშველელი არ დასჭირდეს, ნიჩაბი მომაწოდეთ, სატენი კეტი სად-ღაა? — მოისმის აქეთ-იქიდან ფუსფუსი.

ტომრის რკალი.

აივსება ფქვილის ტომრები. მოუკრავენ პირსა. როგორც კი დროს ვიხელთებ, გამოვჭრი ტომარას და გემრიელი ფქვილით გავსისინდები. ზოგიერთი ჩემი მოძმე, დანარჩენი აქაური თაგვები, იმ ფქვილსაც ჯერდებიან, რომელიც დოლაბების ტრიალით გაჩენილი ნიაფ-ქარის წყალობით ყველგან თეთრი მტვერივითაა დაფენილი, ისინი ტომრებს არ სჭრიან, მზამზარეული სუფრა კაცს აზარმაცებს, მე კი ბრძოლითა და შრომით მოპოვებული ლუკმა მიჩრეწნია, უშრომელ ლუკმას ან რა გემო აქვს! აი, მოაჭრიალებენ ურმებს ტომრების წასადებად დაუდებენ ურემს პირმოკრულ ტომრებს, მაგრამ, ერიჰა, ტომრის გვერდი გამოხრული აკი აღმოჩნდება! ვაი, ჩემი ბრალი! უნდა უყურო მაშინ — როგორ აამხედრებენ ჩემს წინააღმდეგ თავისთავად უწყინარს, ახლა კი გამგელებულს დაუნდობელ

სათაგველას. ღარიბები მაინც არ უნდა მღევნიდენ. მათ ხომ არ გააჩნიათ წისქვილში გასაჩერებელი ფქვილი! მხარზე გადებულ რალაც ნახევარ ტომარას მოიტანენ, დაფ-

სათაგველა.

ქვას იქვე დაუცდიან, ვერც კი მოვასწრებ მათი ტომრის დაზვერვას და უკვე შინისაკენ მიარბენიებენ. მეწისქვილის სიავე კი პირდაპირ მიკვირს და გამკვირვებია! იმას რალა

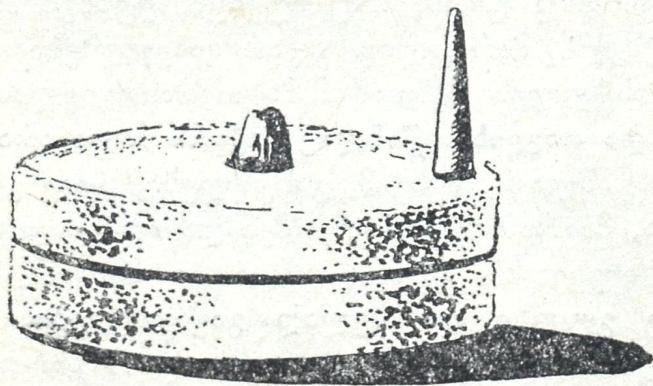
დავუშავე? მის ნაოფლარს ხომ არ ვითვისებ? მეელს მგლობა შეერქვა და ტურამ ქვეყანა ამოაგდო! განა ჩემზე უფრო დიდი თავი არ არის თვითონ მეწისქვილე? მაგრამ სათაგველას მას არავინ უგებს. ჩემი ცოდვა არ ვაგახარებს, მსუნაგო მეწისქვილე, როცა იქნება შენთვისაც მოიცილის სამართალი!

— ხმა ჩაიწყვიტე, თვითონ მსუნაგო და ერთიც მეტო! — გაუჯავრდა თავს სარიხინო. — სამინდე ჯამს სიტყვა-პასუხში ვერ გამოვყევი, შევატყე დამძლევდა, მაგრამ შენ კი რა გეთქმის, პირშავო? ბევრჯერ გვინახავს მეწისქვილე შენგან აცრემლებული: ტომრების გამოჭრას კიდევ ვინ ჩივის, ამას საფქვავის პატრონიც დაინახავს, მაგრამ მაგარი ისაა, ქვეშა-დოლაბის ირგვლივ შემოგლესილ მიწას რომ გათხრი ზოგჯერ და დოლაბებიდან ჰინახული წისქვილის ქვეშ შიგ წყალში ცვივა! არ გაუდის მაშინ მეწისქვილეს არც ფიცი, არც მტკიცი, ეუბნებიან — ტყუილის მთქმელს მართალიც აღარ დაეჯერებო. ჰაიგიდი, რომ მეწისქვილეს შენთან მარტო სათაგველათი უხდება ბრძოლა და თავვის საწამლავ შაქარს ძალა არა აქვს! დაგიყრის საწამლავს, შესჭამ, გახურდები, სულ გეწვის შიგნეულობა, მაგრამ, წყეულო, შენ-და იღბლად აქვე ახლო წყალი უღეველი გაქვს, გაეშურები მისკენ, დაეწაფები მხურვალ გულზე და ხელად გაგრილდები, სიკვდილს გადაურჩები. სათაგველასაც რომ ალლო აართვი და მაგ სამიწე თავს მოხერხებულად არიდებ! გასწი, დაიკარგე აქედან, შე კუდიანო შენა! რიხ-რიხ, რიხ-რიხ! — დაუცაცხანა მეწისქვილის მოსარჩლე სარიხინომ და დოლაბზე ისე მძლავრად არიხინდა, რომ თავი დაფრთხა, გზა-კვალი აერია, ტახტზე ავარდა, უნებლიეთ მეწისქვილეს პირი-

სახეზე ტყაპა-ტყუპით გადაეგლო თათების ტიტველი, გრილი ტერფით და სოროში მიიშალა.

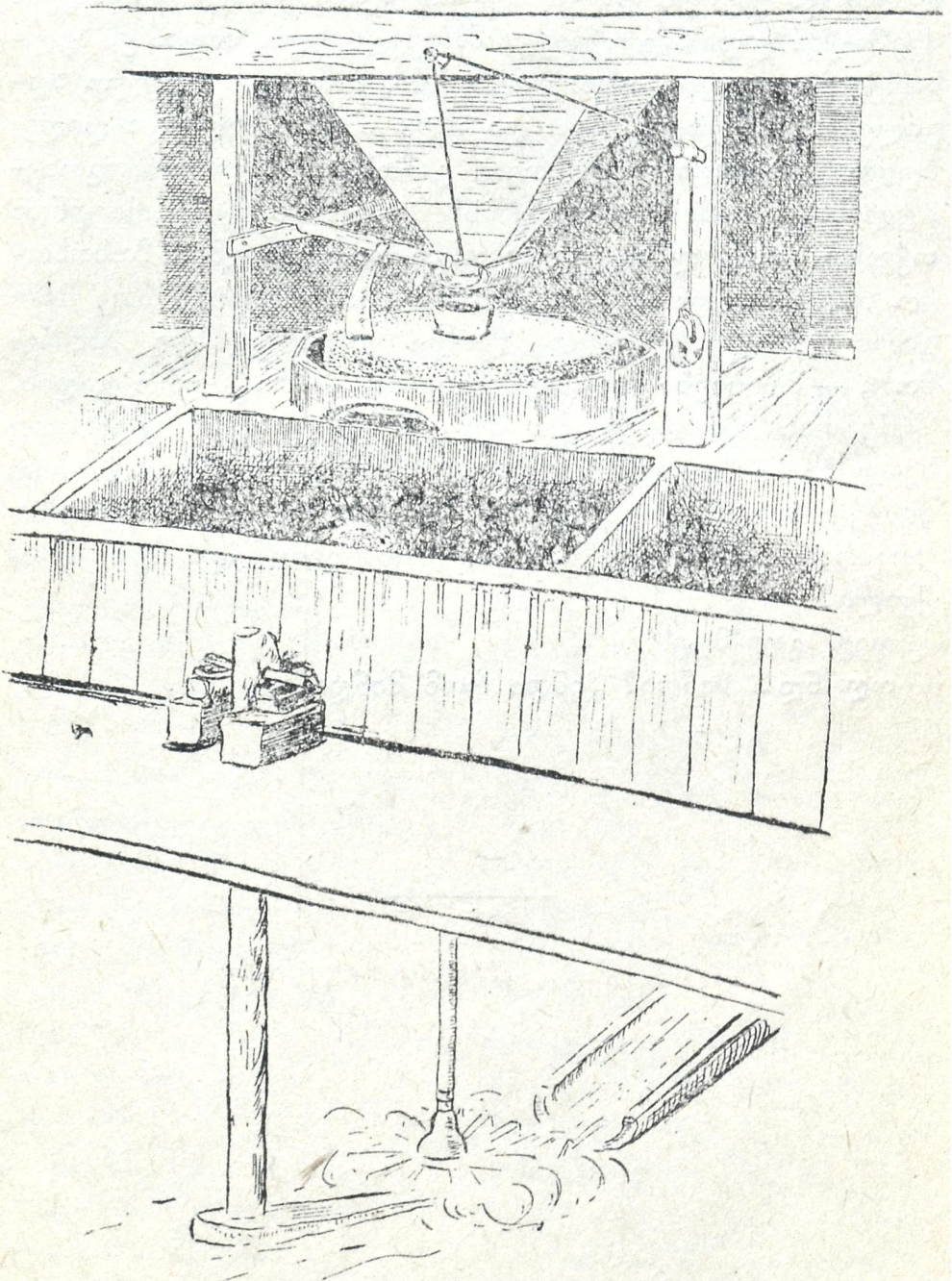
მეწისქვილემ თვალი გაახილა. გათენებულიყო. თაროზე ჭრაქი ბოლავდა. წამოდგა. დაუშვა ფაცხას ასაწეველა, გარეთ გავიდა — მისწია საყენებელა და გადააგდო წყალი. ახივლებული წისქვილი გაჩერდა.

— ცხადი იყო, თუ სიზმარი? — შეისხურა მეწისქვილემ რუს ანკარა წყალი ნამძინარევზე. — ისევ უანგარო სარინხო, თორემ ყველამ დაივიწყა ჩემი ამაგი. ჰმ! რატომ ვერ გრძნობენ, რომ უჩემოდ თითოეული მათგანი არა-რაობას წამოდგენს. ან სამინდე ჯამს რათ სცვივა თვალელები და ეხარბება — მე რომ რამე შევიძინო? მეც ვარ თუ არა კაცი და მხურავს თუ არა თავზე ქუდი? წინათ სოფელში თავ-კაცად ვითვლებოდი, ყველას ჩემი რიდი ჰქონდა, დღეს კი ვინ გინდა რომ არ ამხირებია! ჯერ იყო და

ხელსაფქვავი.

უბრალო ხელსაფქვავი გამოიგონა ჩემმა შორეულმა წინაპარმა. აიღო ორი მომცრო მრგვალი ქვა, დაადო ერთმანეთზე ისე, რომ ზედა-ქვა თავისუფლად წამოაცო ქვეშა-ქვის ძუძუზე, ზედა-ქვას განაპირა ადგილას გაუკეთა სახე-

წისქვილის განაკვეთი — ჩანს: წისქვილის ყველა ნაწილი.

ლური და ეს იყო და ეს, ხელით ატრიალებდა ზედა-ქვას ქვეშა-ქვაზე და ასე ფქვავდა მარცვლეულს. ზოგან ეს ხელსაფქვავეი დღესაც აქვთ ოჯახებში, ნამეტურ უწყლო ადგილებში. ის დავიწუნეთ და ახლა ასეთი დიდი და დიდებული წისქვილი გავმართეთ. გამომგონებელს გამოგონებულისაგან განა აუგი ეთქმის? მაგრამ ეჰ, ვინც რა უნდა თქვასო, წისქვილმა კი ფქვასო! ან რა ჭკუა უნდა მოსთხოვო თავცარიელა სამინდე ჯამსა იმის შემდეგ, რაც ჩემი განათლებული ღვიძლი შვილი გადამდგომია: მამაჩემო, — მეუბნება დოინჯ შემოყრით, — რაც დრო გადის, შენც ფასი გეკარგება და შენს წისქვილსაცაო, დღეს თუ ხვალ ჩვენი სოფლის კოლმეურნეობა ელექტრონის დიდ წისქვილს გამართავს და შენი წისქვილის ამბავი საბავშო ზღაპრად გადაიქცევაო. მაშ, უნდა გაუქმდეს ჩემი წისქვილი?

დეე, გაუქმდეს!

ოლონდ... მინდი? მინდი რომ მინდა?!

სიტყვების საძიებელი.

- ალა 12, 13, 14
არქი 8
არხი 5, 7
ბორბალი 6, 7, 8, 13
ბუკი 15
ბურთი ბორბლის 13
გული დოლაბის 9
დოლაბი 8, 9, 12 19, 25, 27
ზედა — დოლაბი 8, 10, 11,
12, 13, 15, 16
ზურგი დოლაბის 9, 11
თავ-ადგმული ჯამი 20
თავი-ჯამი 20
თავზე ხვიმირასი 15
თავზე კრიჭასი 15
თვალი დოლაბის 15
კოდი 19
კოკოზა 15
კოჭა 16
კრიჭა 15, 16
კრიჭას ასაწეველა თოკი 16
მაწირობა 22, 23
მეწისქვილე 5, 7, 11, 13,
14, 16, 17, 19, 20, 21,
22, 23, 24, 26, 27, 28
მინდი 20, 30
მოკოდვა დოლაბის 9
მომკოდელი 10
ნალი 18, 19
ნიჩაბი 14, 25
ორკაპი 13
პირი ქუბაკის 12
პირი კრიჭასი 16
რიკი 16
რიყის ქვა 16
რკალი 25
როში 14
რუ 5, 6
სათაგველა 26, 27
სათავე წისქვილის 5, 6
საკოდელი 9, 11
სამინდე ჯამი 20, 24, 27,
28, 30
სარეკელა 15

სარიხინო 16, 27, 28
სარიხინოს თოკი 17, 18
სარტყელი ხვიმირასი 15
სასწორი 20, 21, 22, 23, 24
საფქვავის პატრონი 20, 22,
23, 24, 27
საყენებელა 6, 7, 13, 28
სადირკველი დოლაბის 11
სადირკველი წისქვილის 13
საწყავი 21
სახელური ხელსაფქვავის 28
სილა-ჯამი 20
სოლი 11, 14
ტომარა 22, 24, 25, 26, 27
ტომრის სატენი კეტი 23, 25
ფარცხი 6, 7
ფაცხა 13, 14
ფაცხას ასაწეველა კეტი 13,
14, 17, 28

ფეხი ბორბლის 13
ქვეშა-დოლაბი 8, 9, 10,
12, 13, 15, 16, 27
ქუბაკი 12, 14
ლარი 6, 7, 13
ლერძი 7, 8, 9, 13
ყანთარი 23, 24
ჩანახი 19, 20, 21, 22, 23
ძუძუ ხელსაფქვავის 28
წისქვილის თავი 24, 27
წმინდად ფქვა 13, 14
ქდე 23, 24
კრაქი 30
ხანი დოლაბის 9, 11
ხელსაფქვა 28
ხივილი 19, 28
ხვიმირა 7, 14, 15, 17, 18,
19, 24

3310 06.00 236000

91

2742

1/30
361
22

17-75